

TOHUMCULUK KANUNUNUN ORMAN BİTKİ TÜRLERİNE İLİŞKİN HÜKÜMLERİ VE KANUN HAKKINDA BAZI MİLLETVEKİLİ GÖRÜŞLERİ

Tohumculuk Kanununun “Orman Bitki Türlerine İlişkin Hükümleri” : Madde 40.

5553 sayılı Tohumculuk Kanununun 31.10.2006 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinde kabul edilmiştir. Kanun şu bölümlerden oluşmaktadır: Amaç, kapsam ve tanımlar (birinci bölüm), tohumların kaydı, üretimi, sertifikasyonu, ticareti ve piyasa denetimi (ikinci bölüm), ücret, ilân, tazminat ve ceza hükümleri (üçüncü bölüm), istisna ve yetki devri (dördüncü bölüm), alt birlikler ve Türkiye Tohumcular Birliği (beşinci bölüm), çeşitli hükümler (altıncı bölüm).

“Çeşitli Hükümler” bölümünün “Orman bitki türlerine ilişkin hükümler” başlığı altında Madde 40’a yer verilmiş olup anılan madde Çevre ve Orman Bakanlığı’nı ilgilendirmektedir.

TBMM’de Tohumculuk Kanun Tasarısı görüşülürken 40. Madde üzerinde iki meclis önergesi verilmiştir.

Birinci önerge Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından verilmiş olup şu şekildedir:

“Madde 40.- Bu Kanun hükümleri çerçevesinde orman bitki türlerine ilişkin olarak genetik kaynakların kaydı, tohumlukların üretilmesi, sertifikasyonu, ticareti ve piyasa denetimi iş ve işlemleri bir protokol çerçevesinde Çevre ve Orman Bakanlığına devredilir.”

Önergenin gerekçe şu şekilde ifade edilmiştir: “Orman bitki türlerine ilişkin uygulamalar Çevre ve Orman Bakanlığınca yürütülmekte olduğundan ve AB müktesebatına uygun olarak yetki devriyle ilgili usul ve işlemlerin yapılması için bu düzenleme yapılmıştır.”

İkinci önerge muhalefet milletvekili tarafından verilmiş olup şu şekildedir:

“Madde 40. – Bu Kanun hükümleri çerçevesinde orman bitki türlerine ait; genetik kaynakların kaydı, tohumlukların üretilmesi, sertifikasyonu, ticareti, ithalatı, ihracatı ve denetimi ile ilgili uygulama yapmaya Çevre ve Orman Bakanlığı yetkilidir.”

İki önerge arasındaki fark, cümle sonundaki “iş ve işlemleri bir protokol çerçevesinde” ve “ile ilgili uygulama yapmaya” ifadeleri olmuştur. Meclis, görüşmeler sonucunda Tarım ve Köyişleri Banklığı tarafından verilen önerge kabul edilmiştir:

“Madde 40.- Bu Kanun hükümleri çerçevesinde orman bitki türlerine ilişkin olarak genetik kaynakların kaydı, tohumlukların üretilmesi, sertifikasyonu, ticareti ve piyasa denetimi iş ve işlemleri bir protokol çerçevesinde Çevre ve Orman Bakanlığına devredilir.”

Tohumculuk Kanunu’na ilişkin TBMM’de yapılan görüşmeler esnasında bazı milletvekillerinin görüşleri:

Tohumculuk Kanununa ilişkin TBMM’de yapılan görüşmeler esnasında bazı milletvekillerinin görüşleri Meclis tutanaklarına aşağıdaki şekilde geçmiştir:¹

---

¹ Daha geniş bilgiye 31.10.2006 tarihli Meclis tutanaklarından ulaşabilirsiniz: www.tbmm.gov.tr

Osman KAPTAN (Antalya) – “Bir ülkenin tarım sektörünün en stratejik, en temel unsuru tohumdur. Tohumun üretim ve dağıtımını yabancılara ve çok uluslu şirketlerin eline bırakan ülkelerin bağımsız bir tarım politikası oluşturmaları ve uygulamaları olanaksızdır. Türkiye’de sebze tohumculuğunun yüzde 90’ı dışa bağımlıdır. Hollanda, İspanya, İsrail gibi ülkelerin firmaları ve yerli ortakları tohum üretmekte, dağıtmakta ya da doğrudan ithal satış ağını oluşturmaktadır. Bu durum, yerli çeşitlerimizin neredeyse tamamının kaybolmasına neden olmaktadır. İthal tohum, altından pahalıdır. (..) Tohumculuk uluslararası şirketlerin eline bırakılıyor. Kamu bu alandan çıkarılıp, tohumculuk tamamen piyasaya teslim ediliyor. Bu konuda deneyim kazanmış Avrupa Çiftçiler Koordinasyonu, Türkiye Büyük Millet Meclisini dikkatli olmaya çağırıyor.”

Mehmet Nuri SAYGUN (Tekirdağ) – “Tohumculuk Yasa Tasarısı yasalırsa, (..) yörede kendi tohumunu üreten ve bu tohumundan istifade eden, özellikle eğitimli çiftçiler ve onlara destek veren çiftçilerin kurum ve kuruluşları şu yapılandırılmadan sonra artık kendi tohumlarını depolandırmak ve onlardan istifade etme şansından uzaklaşıyorlar. En önemlisi, bu Yasa’yla birlikte uluslararası birkaç firmanın Türkiye’deki tüm çiftçiler üzerinde egemen olmasına imkân sağlıyorsunuz. Bu çok dikkat çekici, üzerinde çok düşünülmesi gereken bir husus. Bu ülkede eğer kendi tohumumuzu üretemez hale gelirsek, dışa bağımlı bir hale gelirsek, bu ülkede artık tarımdan da, çiftçilerimizin huzurlu ve mutlu yaşamlarından da, ekonomik olarak ayakta durmalarından da bahsedemez hale geliriz. (..) Bu Yasa meclise, Temel yasa olarak getirilmiştir. (..) Yasa, kanaatimizce tümüyle gündemden çekilmesi gereken bir yasadır. “

Enis TÛTÛNCÛ (Tekirdağ) – “Ulusal Biyogüvenlik Yasası’nı üç yıla yakındır beklemektedir. (..) Tohumculuk Yasası ithalat lobilerinin daha rahat çalışacağı bir ortamı hazırlamaktadır. Türkiye coğrafyası bir gen bankası niteliğindedir. Bizim Anadolumuzda on üç bin dolayında bitki çeşidi var. Bu, öylesine muhteşem bir zenginlik ki, tüm Avrupa kıtasında ancak ve ancak, koskoca bir kıtada ancak ve ancak bu kadar bir bitki zenginliği çeşidi var. Bu, bize ne olanağı veriyor? Biyoteknoloji alanında, tohumculuk alanında Türkiye’nin dünya çapında yer tutabileceğini, başarılı olabileceğini, bu potansiyeli elinde bulundurabileceğini gösteriyor. Güneşi yükselecek olan endüstrilerin başında biyoteknoloji vardır. İşte, Anadolu’nun bir gen bankası konumunda olmuş olması, bize tohumculuk alanında, biyoteknoloji alanında dünya çapında önümüzdeki yıllarda önümüzdeki dönemde dünya çapında yer tutma olanağını verecekti; ama, ne yazık ki bu olanağı bu Yasa Tasarısı tam anlamıyla ortadan kaldırmıştır. Türkiye’yi gerçekten avantajlı olacak bir konumdan geri çekilmektedir.”

Mehmet S. KESİMOĞLU (Kırklareli) – “Tohumculuk Yasa Tasarısı’nın yerli üreticileri yok edeceğine, Türk çiftçisini yabancı tekellerin kucağına atacağına ilişkin düşüncelerimizi, benden önce söz alan değerli milletvekili arkadaşlarım ifade ettiler. Ben, bu anlayışı doğrulayan bir özelleştirme kararını dikkatlerinize sunmak istiyorum. Bu özelleştirme kararı da, benim ilimde bulunan, Lüleburgaz Sarmısaklı Tohum Üretme Çiftliği’dir. (..) Bu Sarmısaklı Tohum Üretme Çiftliği, her dönemde kârlılığını korumuş bir işletmedir. 12.500 dönümü ekilebilir, 15.000 dönümü sulanabilir, yaklaşık 18.000 dönüm büyüklüğe sahip bir tohum üretme çiftliğinden bahsediyorum. Trakya çiftçisinin tüm tohum ihtiyacı buradan giderilmektedir. Ayrıca, bu topraklarda tarım yapılmaktadır. Gelişmiş tarım teknikleri bu çiftlikte uygulamaya konmaktadır. Ayrıca, Avrupa’da en iyi seçilen damızlık hayvanlar da bu çiftlikte yetiştirilmektedir. 2005 yılında, ekim yapılan alanlarda tüm üretimlerdeki verim, ülke ortalamasının çok çok üzerindedir. Hal böyle iken, 1 Aralık 2005 tarihinde, Özelleştirme Yüksek Kurulunun kararıyla, bu işletme özelleştirme kapsamına alındı; 6 Aralık 2005

tarihinde de Resmî Gazetede yayınlandı ve aynı tarihte Sümer Holdinge devredildi. Özelleştirme kararının Resmî Gazetede yayınlanmasından sonra, çiftlikte hayat durdu, hayvanlar alelacele satıldı, çalışanlar Alpulu Şeker Fabrikasına ve diğer fabrikalara gönderilerek açıkça mağdur edildi. Çiftlikte şu anda kimse yok.”

Orhan ERASLAN (Niğde) – Tohumculuk Yasası’yla iki şey yapıyor:

Bir: Tohum, tarımsal üretimin en önemli faktörlerinden olan tohum tamamen özel şirketlere devrediliyor ve kamu buradan çekilmiş oluyor, kamuyu tamamen çekiyoruz.

İki: Çiftçi, tohum tekellerinin eline teslim edilmiş oluyor.

Bunun pek çok sonuçları vardır. Genetiği değiştirilmiş organizmalar, biyolojik çeşitliliğin yok edilmesi. (..) Cumhuriyetin kuruluşundan sonra tarımda gelişmeyi sağlamak için bir formül yapılmıştı. Bu formül, devlet üretme çiftlikleri, tarım enstitüleri ve fidanlık müdürlükleri biçimindeydi. Kamuyu buradan çekip, işi özel sektöre, tamamıyla özel sektöre devrettiğiniz zaman olabilecek şeyleri söyleyeyim. Bu saate kadar yaptığımız çalışmaların tamamı İsrail’in tohum tekelleri içindir, tohumculukta ileri giden İsrail’in tohum tekelleri için TBMM’yi çalıştırıyorsunuz, çiftçiyi onların kaderine terk ediyorsunuz.

Bakınız tohumun önemiyle ilgili iki olayı sizlerle paylaşmak istiyorum değerli arkadaşlarım.

Benim yöremde Avrupa ölçeğinde patates ekimi yapılır. Patates tohumu da dışarıdan ithal edilir. 1970’li yıllarda ithal edilen tohumlarla benim bölgeme patates böceği denilen bir zararlı geldi. Bu zararlı bizim habitatımızda olmayan bir zararlı, yenedünyada olan bir zararlı; yani, Avrasya ve Afrika kıtasında, eski kıtada olmayan bir zararlı patates böceği, Kanada’dan ve Birleşik Devletlerden ithal edilen tohumlarla geldi, şimdi, benim ülkemde, benim coğrafyamda... Bu zararlıya karşı kullanılan dedetenin 1970’li yıllarda kullanımı yasaklanmasına rağmen, biz, bu böceğin gelmesi sebebiyle tonlarca dedeteyi bu zararlıyla mücadele için toprağımıza atmak zorunda kaldık, toprağımızı kirlettik, suyumuzu kirlettik, milyarlarca, milyonlarca dolar dövizimizi dışarıya akıttık. Bu, tohumculukta dışarıya bağlı olmanın bir sonucu.

Bir örnek daha vermek istiyorum. “syncyhtrium endoboticum” denilen bir mantar, Hollanda ve Almanya’dan ithal edilen, özel sektör aracılığıyla ithal edilen, tohumlarla getirildi. Bu patates siğili denilen ve toprakta çok uzun yıllar kalabilen, yirmi yıldan fazla kalabilen bir zararlıya, ürün kalitesini bozan bir zararlıya karşı bugün bilinen mücadele yolları etkili olamıyor. Kimi ziraat uzmanlarına göre yine 1990’lı yıllarda kullanımı yasaklanan metil bromürün kullanılması öneriliyor, kimileri buna karşı çıkıyor. Ama ortada bir şey var ki, karantina uygulaması olduğu. Bu zararlının önüne geçmek için karantina uygulaması yapıldı. Nevşehir ilinin Kaymaklı kasabasında, Derinkuyu ilçesinde, Niğde ilinin Ağcaşar köyünde bu karantina uygulamasıyla patates ekicileri tarlalarına patates ekemez oldu.

Bundan doğan kayıplar bugüne kadar tatmin edici bir zarar giderme olmamıştır, tatmin edici bir alternatif geliştirilmemiştir, tatmin edici bir alternatif ürün konulamamıştır.

Devletin tohumluk konusunda çiftçiyi özel sektöre mahkûm etmesi sonucu bir kısım tarım topraklarımız patates üretiminde kullanılamaz hale gelmiştir. Bu Tohumculuk Yasası’nın çıkmamasını diliyor, bu Yasa’nın çiftçiyi tekellere bırakacağını bildiriyorum.”

Ümmet KANDOĞAN (Denizli) – “Tohumculuk Kanunu Tasarısı’nın birçok maddesine karşı olmama rağmen, tohumculukla ilgili Türkiye’de belli bir sistemi getireceği, bunu disipline edeceği düşüncesiyle böyle bir kanunun ihtiyaç olduğunu düşünüyorum.”

Orhan ERASLAN (Niğde) – Önemli bir yasayı, ne acıdır ki, temel yasa biçiminde getirildi. Bu yasanın neresi temel yasa? Bunu enine boyuna tartışarak yapmamız gerekirdi. Tohumculuk nedeniyle benim ilimde, bir köyümde patates ekilemez durumda. Nevşehir ilimizin bir ilçesinde ve bir kasabasında patates ekilemez durumda. Ordu ilimizin bir ilçesinde patates ekilemez durumda. Tohum nedeniyle gelen zararlılar, nematotlar, mantarlar vesaire nedeniyle. Bunlar dışarıdan geliyor. Tohum konusunda bir milli politika oluşturmazsanız, tohum meselesini İsrail tekellerinin hatırına, İsrail'in arzu ettiği şekilde, İsraili tohum tekellerinin arzu ettiği şekilde düzenlerseniz, çiftçiye hizmet etmezsiniz. Bu doğru olmaz.

Biz, patates üretmek zorundayız. Bizim toprağımız patatese uygun, bizim iklimimiz patatese uygun, bizim karnımız patatesten doğar. Patates; çünkü yumurtadan sonraki en tam besindir. Biz, genç nüfusuz, bu nüfusu beslemek zorundayız. Patatesin yerine buğday ekerek besleyemeyiz. Patatesin yerine başka bir şey ikame edemeyiz. Bizim ektiğimiz patates ondört ay dayanır depoda, dikkat buyurun, bir yıl demiyorum, ondört ay dayanır. Böyle bir imkân bizim elimizden alıyorsunuz. Çiftçilerimiz patates ekemedi, mağduriyet yaşandı. Bu, tohumculuktan kaynaklanan bir şey; yani, üreticinin piyasada satılan, tohumcudaki satılan ürünü alıp, tohumu alıp tarlaya atmaktan başka bir kusuru yok, özel bir laboratuvarı yok, onu denetleyebilme imkânı yok. Böyle bir denetimsiz ortamda tohumculuğu, bütünüyle, devletin elini çekip özel sektöre, bütünüyle ithalata veriyorsunuz. Hani, tohumculuk konusunda teknolojiniz ileri olur, gelişirsiniz, dünya çapında söz sahibi olursunuz da o zaman deriz ki, tamam, bu işi bir liberalize edelim, liberasyonda fayda var, bizim ülkemizin menfaatine, şirketlerimiz gider, Avrupa'da para kazanır, başka ülkelerde para kazanır deriz. Öyle bir şey yok. Biz, tohum alıcısı durumundayız. Üstelik de bir avuç tohuma milyonlarca lira ödeyen durumdayız. Yani, böyle bir haldeyken devletin üretme çiftliklerini kapatarak, satarak, yok ederek, devleti, tümüyle fidanlık müdürlüklerini kapatarak, araştırma enstitülerini işleme hale getirerek tümüyle kamuyu buradan çekip özel sektörün insafına çiftçiye terk ediyorsunuz; yani, bu, doğru değil.”